

Vabariigi Valitsuse korralduse "Nursipalu harjutusvälja laiendamine planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmise ja Natura asjakohase hindamise algatamine" eelnõu arutamiseks läbi viidud avaliku istungi

PROTOKOLL

06.10.2023

Avalik istung algas kell 18.00, lõppes kell 20.20

Koht: Võru Gümnaasium

Avaliku istungi korraldaja: Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus (RKIK)

Istungil osalejatel paluti end ruumi sisenemisel registreerida (osalejate registreerimisnimekiri on lisatud protokollile, kuid ei avaldata veebilehel) ning jagati infolehti, kus olid toodud vastused eelnõu avaliku väljapaneku ajal laekunud enamlevinud küsimustele (lisatud protokollile, avaldatakse veebilehel).

Istungi alguses andis moderaator Kalev Vilgats teada, et istung filmitakse ning istungi kohta koostatakse protokoll, mis avaldatakse veebilehel www.kaitseinvesteeringud.ee.

Moderaator Kalev Vilgats tutvustas istungi päevakava.

Istungi päevakava

18:00 Avasõnad moderaator Kalev Vilgatsilt ja kaitseminister Hanno Pevkurilt

18:10-19:30 Eelnõule esitatud ettepanekute ja seisukohtade tutvustus

18:10-18:35 Kavandatud tegevused harjutusväljal (RKIK harjutusväljade portfelli juht Elari Kalmaru ja 2. jalaväebrigaadi ülem kolonel Mati Tikerpuu)

18:35-19:00 Õigus, kompensatsioonimeetmed ja keskkond (Kaitseministeeriumi õigusosakonna juhataja Lauri Kriisa ja Kaitseministeeriumi planeeringute valdkonnajuht Kadri Auväärt)

19:00-19:30 Keskkond (Skepast & Puhkim OÜ, Aide Kaar)

19:30-20:00 Küsimustele vastamine

20:00-20:30 Individuaalsetele küsimustele vastamine

1. Kaitseministri Hanno Pevkuri sõnavõtt.
2. Kaitseväge 2. jalaväebrigaadi ülem kolonel Mati Tikerpuu ettekanne, mis keskendus harjutusvälja vajaduse ja asukoha valiku kohta esitatud küsimustele.
3. Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse harjutusväljade portfelli juht Elari Kalmaru ettekanne, mis keskendus asukohavalikule.
4. Kaitseministeeriumi õigusosakonna juhataja Lauri Kriisa ettekanne, mis keskendus eelnõule esitatud õiguslikele küsimustele vastamisele.
5. Kaitseministeeriumi planeeringute valdkonna juht Kadri Auväärt tõi välja peamised eelnõule esitatud kommentaarid mõju hindamist puudutavas osas ning selgitas korralduse eelnõu koostamisele eelnenud ja korralduse andmisele järgnevat mõju hindamise protsessi.

6. Nurispalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaate ja Natura eelhindamise koostaja Skepast&Puhkim OÜ esindaja Aide Kaare ettekanne, mis keskendus nimetatud dokumentidega seotud küsimustele.

Pärast ettekannete lõppu said sõna istungile kohale tulnud. Enne sõnavõttu või küsimuse esitamist, paluti end tutvustada, kõik seda ei teinud.

Protokolli **ei ole kantud kõiki sõnavõtte ja küsimusi, kuid need on kuulatavad istungi salvestuselt**, mis on käesoleva protokollis lisaks.

Küsimustele vastasid: kaitseminister Hanno Pevkur, RKIK peadirektor Magnus-Valdemar Saar, Kaitseväe 2. jalaväebrigaadi ülem kolonel Mati Tikerpuu, RKIK harjutusväljade portfelli juht Elari Kalmaru, Kaitseministeeriumi õiguskonkordantsi juhataja Lauri Kriisa ja Kaitseministeeriumi planeeringute valdkonnajuht Kadri Auväärt, Skepast & Puhkim OÜ esindaja Aide Kaar.

Alljärgnevalt on **kokkuvõtlikult ning mitte sõna-sõnaliselt** toodud küsimused, arvamused, vastused, mis on otseselt seotud eelnõuga.

1. **Villem:** Kus on Võru õhukaitse ja pommivarjendid?

Kol Tikerpuu : Pommivarjendid on Päästeameti vastutusvaldkond.

Kalvi Kõva, Võru linnapea: Võru linna avalike varjumiskohtade info on leitav Võru Linnavalitsuse kodulehel.

2. **Britt Vahter, Rõuge vallavanem:** Kas esitatud küsimusi ja vastuseid on ka eraldiseisvana võimalik näha? Et näha, millega arvestati ja millega mitte.

Magnus-Valdemar Saar: Üldistatuna anti ettekannete käigus esitatud küsimustest ülevaade ja öeldi, millega arvestatakse ja millega mitte. Detailsemalt antakse küsimustele vastused tabelis, mis lisatakse eelnõu juurde.

3. **Anti Allas:** Vaja oleks inimeste mured maha võtta ja täpsemalt mõjude analüüs välja tuua. Kuidas on kavas välja tuua mõju näiteks veekeskkonnale? Kas mõju on või ei ole, on see väike või suur?

Kadri Auväärt: Tegevused on jagatud kahte etappi. Esimeses etapis lubatakse üsna väikestel aladel raadamist ja piiratud alal väiksemate tulirelvadega laskmist ehk tegevused, mida ka täna Nursipalu harjutusväljal tehakse. Teise etapi tegevused hõlmavad kogu ala, suurekaliibriliste relvade laskmist, laskmisi kõigil perioodidel. Nende mõjuhindamiste tulemusel leiti, et esimese etapi tegevustel nõ kitsad tegevused, on mõju välistatud. Käesoleva korraldusega ei lubata neid tegevusi, mille mõjud ei ole eksperdi hinnangul lõpuni selged ja vajavad edasi hindamist. Mõjusid hinnatakse edasi, uuringud on käimas ja teise Vabariigi Valitsuse korraldusega määratakse keskkonnameetmed, mida tuleb rakendada.

4. **Anti Allas:** Kas on plaanis lihtsalt arusaadavalt ära kirjeldada olulisemad mõjud, mis tekivad näiteks sihtmärgialal?

Kadri Auväärt: Õhusaaste ja veekvaliteeti on hinnatud eelhindamise käigus ja leitud, et piirnormid ei ole ületatud.

5. **(küsimaja ei tutvustanud ennast):** Maailma Terviseorganisatsiooni andmete järgi on meie piirnormid väga ohtlikud ja on soovitanud hoopis teisi piirnorme.

Kadri Auväärt: Lähtunud on Eestis kehtivatest normidest. Mõjude kaardistamine lähtus sellest, et tegevus saaks toimuda vastavalt seadustele. Keskkonnaülevaates on antud hinnang, et piirnormid ei ole ületatud.

6. **Helle Mäemets, hüdrobioloog:** Avaldage kõik tulemused ausalt, et need ei jääks vaid ametkondlikuks kasutamiseks.

Kadri Auväärt: Kõik uuringud ja mõjuhinnangud tehakse avalikult kättesaadavaks. Varasemad seired ka teistel harjutusväljadel ei ole normide ületamisi näidanud. Samuti tehakse koostööd Keskkonnaametiga.

7. **(küsimaja ei tutvustanud ennast):** 1. Kümme aastat tagasi välja käidud lubadused ei ole kõik täidetud. 2. Kas keegi tahab kommenteerida asjaolu, et kohalikud puiduettevõtted, kes saaksid kasu raudteelõigu korda tegemisest, see toetab vaid nende äritegevust Venemaaga. 3. Kes maksab kinni Võru linnaelaniku eluruumi kinnisvara hinna languse, mis tekib seoses Nursipalu harjutusvälja laiendamisega?

Hanno Pevkur: Proovis vastata aga istungil osalejad võtsid ise sõna.

8. **(küsimaja ei tutvustanud ennast):** Väidate, et põhjaveega on uuringute järgi kõik korras. 2018. a riigikontrolli aruande kohaselt on Juba külast kuni Sänna oruni põhjaveetase punane. Kas olete sellega kursis?

Aide Kaar: Mõju hindamisel põhjaveele on võetud arvesse 1. põhjavee kaitstust, 2. veemajanduskavadest ja nende lisadokumentides toodud eesmärgid, 3. olemasolevaid seire andmeid. Sellist riigikontrolli aruannet kahjuks ei leidnud.

9. **(küsimaja ei tutvustanud ennast):** Mitu põhjaveepunkti on antud piirkonnas? Vastuseni ei jõutud.

10. **Maarika Niidumaa, Meie Nursipalu MTÜ:** Kas eelnõu võetakse tagasi, kuna sellel on olulisi puudusi?

Hanno Pevkur: Eelnõud tagasi ei võeta.

11. **Maarika Niidumaa, Meie Nursipalu MTÜ:** Kas Natura eelhindamisega alustatakse otsast peale? Kuna keskkonnaülevaate sõlmimiseks on leping sõlmitud detsembris 2022 aga arendusprogramm on kinnitatud augustis 2023, tuleks hindamist otsast peale alustada.

Kadri Auväärt: Keskkonnaülevaate lähtub ikka arendusprogrammist, mis oli varem olemas. Kuid kuna harjutusvälja laiendatavat ala vähendati, siis programmi hiljem uuendati.

12. **Britt Vahter, Rõuge vallavanem:** Kas ala laieneb 5-10 aasta pärast uuesti? Kas sellele on võimalik valitsuse tasemel anda garantii, et ei laiene?

Hanno Pevkur: Praegune kaitseminister kinnitab, et tema ei lähe täiendavat laiendamist

taotlema. Tõepoolest oli Kaitseväe algne soov suurema ala järele, aga praegu on kokkulepped, et ala jääb selliseks.

13. Mati Kuklane, Rõuge vallavolikogu: Palun täpsustada, et milleks täpsemalt vald võib seda 2 miljonit kasutada? Mis on sihtostarve? Ja millal raha kätte saab?

Hanno Pevkur: Kui Vabariigi Valitsus kiidab eelnõu heaks 19.10.2023, siis nädal pärast seda on võimalik raha üle kanda. Eeldame, et raha kasutatakse investeeringuteks valla elanike heaks.

14. Kalvi Kõva, Võru linnapea: Müraanalüüsi ei ole veel aga kui analüüsi tulemusena selgub, et Võru linna kanduv müra on üle normide, kas minister võtab vastutuse, et praegu juba tehtud investeeringud on siis kasutatud? Teadupärast Tamula järvele ei saa müratõkkeid rajada.

Hanno Pevkur: Müra tõkestamise meetmeid on mitmeid: miinipildujate pesade kaevamine maa sisse, mürasummutustõkked, summutid relvadel ja seda kõike, mis võimalik, tehakse.

15. Kalvi Kõva, Võru linnapea: Kolm ettepanekut: 1. moodustada Valitsuse alluvusse Nursipalu komisjon; 2. alaline sõjaväepolitsei punkt Võrru, et oleks võimalik müra häiringu korral pöörduda; 3. müramõõtepunkte oleks HV piiril võimalikult palju.

Hanno Pevkur: Müra mõõdetakse regulaarselt, sõjaväepolitsei ülesanded on teised aga pöördumise kanal on olemas.

16. (küsija ei tutvustanud ennast): Mis kuupäevaks antakse vastused inimestele?

Lauri Kriisa: Ettepanekute/küsimuste tabel avalikustatakse hiljemalt 19.10.2023.

17. (küsija ei tutvustanud ennast): 1. Koosolekutel räägitud jutt on ümar ja erineb arendusprogrammist; 2. kui palju on 20 aastaga Kaitseväe isikkoosseis muutunud? Miks nii suurt harjutusala on vaja, kui kaitsevaelasi on vaid 2500? Järeldus, et see laiendus on mõeldud eeskätt liitlastele.

kol Tikerpuu ja Hanno Pevkur: Kaitsevägi ei koosne ainult tegevväelastest vaid ka reservväelastest, mis on kasvanud 43 700-ni. Harjutusala on vaja peamiselt Eesti Kaitseväele ja Kaitseliidule.

18. Kalev Kuklane: Mida saab laiendusest kohalik rahvas või kogu Võrumaa? Inimesed kolivad Võrumaalt minema. Mis aitaks kompenseerida võimalikku sissetuleku ja rahvastiku kao, et rahvas jääks alles? Kas on mingid plaanid näiteks täiendavate töökohtade osas, mis Võrumaale tekivad?

Magnus-Valdemar Saar: Kagu-Eestisse on järgmise 5 aasta jooksul plaanitud ca 200 miljoni euro eest taristu investeeringud, seda nii Tartu ümbrusesse kui siia kagu nurka. Lisaks tarbime intensiivsema tegevuse tõttu siin piirkonnas rohkem teenuseid. Lähiajal on plaanis teha kohalike ettevõtetega arutelu, et kuidas saaks Kaitseväega ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusega rohkem koostööd teha ja saada kasu nendest kavandatavatest suurtest arendustest ja investeeringutest – kuidas osaleda hangetel ja kuidas pakkumusi teha, et ka siit regionist ettevõtted saaksid sellest osa.

19. (küsimaja ei tutvustanud ennast): Küsimus puudutab maade üleandmist harjutusväljaku laiendamiseks. Kaitseminister on 09.02.2023 allkirjastanud taotluse Keskkonnaministeeriumilt maade üleandmiseks. Kokku ei lähe see, et umbes üle 200 ha kuulub harjutusvälja piirist väljaspool Kaitseministeeriumi valitsemisele. Kas kõik need maad, mis on täna Kaitseministeeriumi valitsemisel aga jäävad harjutusväljakust väljapoole antakse täpselt harjutusvälja piiri järgi tagasi? Millisele ministeeriumile tagasi antakse ja kas järgitakse täpselt harjutusvälja välist piiri, mis on korraldusega kehtestatud? Maade üleandmisel kirjutab toonane keskkonnaminister Madis Kallas: kui teeninduslinnaku ja ühenduste jaoks maade vajadus on täpsustunud, siis korraldab Kaitseministeerium teeninduslinnaku ja ühenduste jaoks vajalikust osadest iseseisvate maaüksuste moodustamise ja Kaitseministeeriumile riigikaitsealisteks ülesanneteks mittevajalikud maaüksused antakse tagasi Keskkonnaministeeriumi valitsemisele. Kui maid tagasi ei anta, siis kas see laiendab harjutusvälja piiri?

Hanno Pevkur: Kaitseministeeriumi valitsemisalas on palju maid ja suur osa nendest ei ole harjutusaladega seotud. Maad, mida harjutusvälja laiendamiseks on toonasest Keskkonnaministeeriumist praegusest Kliimaministeeriumist küsitud, on küsitud kinnistute kaupa. Kinnistute piire ja harjutusala piire ei pea kuidagi segamini ajama. Harjutusvälja piirid on need, mida me oleme taotlenud selle korraldusega Vabariigi Valitsuselt. Kui valitsus korralduse heaks kiidab, siis harjutusvälja piirid jäävad nendesse piiridesse. Olenemata sellest millise ministeeriumi valitsemisel maad on, siis need on riigimaad ja ei ole vaja piiri vahele tõmmata. Kui Kaitseministeeriumil ei ole seda maad vaja ja teine ministeerium tahab seda maad ise valitseda, siis palun väga. Eks me peame seda uue Kliimaministeeriumiga läbi rääkima. Kui Kliimaministeerium soovib, siis anname maad tagasi. Harjutusvälja piiri see asjaolu ei laienda. Maa omanik on riik ja seal ei ole vahet, kelle valitsemisel maa on.

20. (küsimaja ei tutvustanud ennast): Kas mõiste mõjuala on endine? Kas mõjualas olevatele inimestele on ka konkreetsed meetmed ette nähtud?

Hanno Pevkur: Jah, meede tuleb ka kohalikele elanikele, see on välja töötamisel.

21. (küsimaja ei tutvustanud ennast): Soodla harjutusvälja puhul algatati keskkonnamõjude hindamine, Nursipalu puhul jäeti see tegemata. Miks sisuliselt samas situatsioonis käitub haldusorgan erinevalt?

Kadri Auväär: Soodla harjutusvälja asutamisel on paika pandud, et vaja on riigi eriplaneeringu aga Nursipalu korral oleme täiesti teises olukorras. Ohuolukorras, julgeolekuhinnangu alusel on see täna võimalik. Planeeringut küll ei koostata, aga mõjud sellegipoolest hinnatakse.

Pärast istungit oli kõigil võimalik esitada küsimusi riigi esindajatele individuaalselt.

Protokollis: Evelin Paju, RKIK